

Lapsiperheiden asiakasohjauksen

arviointitiimin näkemyksiä kesäajan

yhteydenottojen syistä ja yhteistyön tarpeista

Wilma Eskola, Saga Wallenius &
Jemina Paavola
Käytäntötutkimus
Sosiaalityön maisteriohjelma
Helsingin yliopisto
Tammikuu 2024

TUTKIMUKSEN KONTEKSTI

Tutkimuksen toimintaympäristö on eteläsuomalaisen hyvinvointialueen lapsiperheiden asiakasohjauksen yksikkö, joka on osa hyvinvointialueen lapsiperheiden sosiaalityötä. Asiakasohjauksen toimintaan sisältyy lapsiperheiden neuvonta ja virka-aikainen päivystys sekä lapsiperheiden palvelutarpeen arviointi. Tutkimuksen aineisto on kerätty asiakasohjauksen arviointitiimistä, joka vastaa yksikön virka-aikaisesta päivystyksestä, alkuarvioinnista ja neuvonnasta. Päivystykselliseen työnkuvaan kuuluu sosiaalihuoltolain mukaisten yhteydenottojen ja lastensuojeluilmoitusten vastaanottaminen, kiireellisyysarvioinnit ja päivystykselliset lastensuojelutehtävät sekä kiireellisten tukitoimien järjestäminen. Lapsiperheiden asiakasohjaukseen voidaan olla yhteydessä erilaisista huolenaiheista, joita voi olla esimerkiksi perheen kriisi, asumisen haasteet tai taloudelliset vaikeudet, vanhemman uupumus, lapsen tai nuoren kehitystä uhkaavat vaikeudet kotona tai koulussa, huoli päihteistä, rikollisuudesta, väkivallasta tai mielenterveydestä.

Aikaisempaa tutkimusta aiheestamme emme ole löytäneet, mutta esimerkiksi Korhonen (2008) on lisensointityössä tutkinut lastensuojeluilmoitusten sisältöä keskittyen huolenaiheisiin ja huoliin. Aaltonen & Berg (2014) kirjoittavat tutkimuksessaan siitä, miten nuorten kesäloma on tutkimuskatve nuorisotutkimuksessa. Aaltonen & Berg (2014) painottavat, että nuorten kesälomista tarvitaan enemmän kvalitatiivista tutkimusta, jonka avulla nuorten kokemaan eriarvoisuutta voidaan ymmärtää paremmin.

TUTKIMUKSEN TARKOITUS

Tutkimuksen tarkoituksena oli pyrkiä tavoittamaan hyvinvointialueen lapsiperheiden asiakasohjauksen arviointitiimin työntekijöiden näkemyksiä kesän aikaisista ilmoitusperusteista ja yhteydenottojen syistä lasten, nuorten ja perheiden osalta. Tutkimuksella halutaan saada käsitystä siitä, minkälaisien teemojen ja asioiden osalta asiakkaat, yhteistyötahot ja muut henkilöt ovat yhteydessä asiakasohjaukseen kesäaikoina ja onko kesän osalta havaittavissa erityisyyttä tässä suhteessa. Tämän lisäksi halutaan kartoittaa, mitkä julkiset ja yksityiset tahot tekevät yhteydenottoja kesäaikoina. Tarkemmat tutkimuskysymyksemme ovat seuraavat: 1) Mitä näkemyksiä hyvinvointialueen lapsiperheiden asiakasohjauksen arviointitiimin työntekijöillä on kesäaikana tehtyjen yhteydenottojen sisällöistä ja muilla tavoin kesäaikana esiin nousevista ilmiöistä? 2) Mitä näkemyksiä hyvinvointialueen lapsiperheiden asiakasohjauksen arviointitiimin työntekijöillä on kesän aikaisesta yhteistyöstä eri yhteistyötahojen kanssa? Näiden lisäksi on pyritty selvittämään, minkälaisia näkemyksiä työntekijöillä itsellään on kesän ajan palveluntarpeesta.

Tutkimustarve on noussut esiin työyhteisön omasta toiveesta työyhteisössä käytyjen pohdintojen perusteella. Tutkimuksen tulosten on tarkoitus herättää keskustelua siitä, minkälaisille palveluille lapsilla, nuorilla ja lapsiperheillä on tarvetta kesän aikana työntekijöiden

näkemyksen ja kertoman perustella, kun koulu ja muita peruspalveluita on suljettuina. Tarkoituksena on tuottaa hyvinvointialueelle tietoa, jota voi hyödyntää alueen sosiaali- ja terveyspalveluiden palvelusuunnittelussa ja resursointikysymyksissä. Tarkoituksena on myös muodostaa käsitystä arviointitiimin olennaisista yhteistyökumppaneista kesän aikana, mikä voi auttaa aluetta verkostotyön selkiyttämässä ja suunnittelussa.

AINEISTO JA ANALYYSI

Tutkimus toteutettiin ryhmähaastatteluna, johon osallistui neljä lapsiperheiden asiakasohjauksen arviointitiimin työntekijää. Haastattelu keskittyi kolmeen eri etukäteen päätettyyn teemaan: kesän ajan ilmiöihin, yhteistyötahoihin ja kehitysideoihin. Haastattelu oli teemahaastattelu ja kesti noin 40 minuuttia. Haastattelussa käytettiin teemahaastattelua, ja aineiston analysoinnissa hyödynnettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Jokaisen teeman alle jaoteltiin ylä-, ja alaluokat. Analyysin tarkoituksena oli selkeyttää aineistoa ja mahdollistaa selkeät johtopäätökset tutkittavasta ilmiöstä.

TULOKSET

Kesän aikana ilmeni toistuvia ilmoitusperusteita, kuten päihteidenkäyttö perheissä. Päihteidenkäyttöön liittyvät ilmoitukset lisääntyivät kesällä. Lapsiperheiden kohdalla kesän ajan haasteena nähtiin rutiinien ylläpidon vaikeus, kun taas kouluikäisten perheiden kohdalla lapsen hoidon järjestäminen kesän aikana. Nuorten kohdalla erilainen häiriökäyttäytyminen, kuten päihteidenkäyttö sekä liikennerikkomukset näkyvät yhteydenotoissa. Lisäksi kesällä korostuivat nuorisotyön rajoitukset ja psykiatrisen poliklinikan sulkeminen vaikuttivat palveluiden saatavuuteen. Kesällä korostuivat myös huoltoriidat, sekä ilmoitukset joissa esiintyi perheväkivalta tai sen uhka. Viime kesä oli haastateltavien mukaan hiljainen ja hyvin resursoitu, joka saattaa vaikuttaa tutkimuksen tuloksiin.

Koulujen sulkuaika näkyy selkästi kesän ajan ilmoituksissa, sillä koulu on muina vuodenaikoina eniten ilmoituksia ja yhteydenottoja tekemä taho. Julkisista tahoista yksikään ei korostunut haastateltavien puheissa, vaan ilmoituksia tulee muiden vuodenaikojen tavoin esimerkiksi poliisilta, sairaalan päivystyksestä psykiatrialta, ensihoidosta ja nuorisotyöntekijöiltä. Sen sijaan yksityisten henkilöiden (nimettömien ulkopuolisten ja vanhempien itse) tekemät ilmoitukset kesäaikoina nousivat vahvasti esiin haastateltavien puheissa. Yhteistyö eri tahojen kanssa koettiin vähäisenä erityisesti kesäaikana muiden tahojen sulku- ja loma-aikojen vuoksi, mutta myös vuodenaikasta riippumatta arviointitiimin työnkuvan vuoksi.

Haastateltavat korostivat, että varsinkin leireille olisi tarvetta kesän ajaksi alakoululaisille ja sen, että pienille kylille kaivattaisiin enemmän liikkuvia palveluita, kun koulukyydit eivät kulje. Koska kulunut kesä oli ensimmäinen hyvinvointialueelle, oli haastateltavien vaikea ennustaa miten kesä tulisi ottaa huomioon. Suuri osa palveluista on kuntien vastuulla, ja haastateltavat ehdottivat, että hyvinvointialue ottaisi enemmän vastuuta näiden järjestämisessä. Palveluiden yhtenäistäminen hyvinvointialueen myötä on

näyttäytynyt haasteena, sillä eri kunnissa on voitu toimia eri tavalla.

Osa tuloksista eivät rajoittuneet ainoastaan kesäkuukausiin, vaan olivat yleisiä ympäri vuoden. Näihin lukeutui esimerkiksi tarve tukihenkilölle ja tukiperheelle, sekä ilmoituksissa esiin tulevat mielenterveyden ongelmat sekä pikkulapsiperheiden päihteidenkäyttö.

IDEAT KEHITTÄMISEEN

Hyvinvointialueen palvelujärjestelmää tulisi selkeyttää yksityishenkilöille, jotta ilmoituskyky nousee. Tutkimuksen myötä nousi myös esille, että hyvinvointialue saisi ottaa enemmän vastuuta palveluiden järjestämisestä, sillä suuri osa palveluista on edelleen kuntien vastuulla.

Haastattelu menetelmä tuo esiin työntekijöiden omia näkemyksiä ja kokemuksia eikä näin ollen välttämättä koko kokonaisuutta ole voitu tuoda esille. Lastensuojeluilmoitusten määrällisistä luokituksista olisi myös tärkeä saada tietoa jatkotutkimuksen ja palvelusuunnittelun kannalta. Koska tarkastelujaksomme oli hyvin lyhyt, ei tutkimuksen tuloksia voida yleistää. Tämä tutkimus antaa kuitenkin hyvän kuvan hyvinvointialueen arviointitiimin kokemuksista kesän ajan ilmoitusten syystä sekä yhteistyön tarpeesta, ja näin ollen myös hyvän pohjan uudelle tutkimukselle aiheesta.

LÄHTEET

Aaltonen S, Berg, P. (2014). Oli kesä, oli loma. Nuorten kesäloma tutkimuksen katvealueena. *Yhteiskuntapolitiikka* 79 (2014):4. Noudettu osoitteesta: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/125326/aaltonen.pdf?sequence=1>

Korhonen, A. (2008). Huolta ja huolestumista. Tutkimus lastensuojeluilmoitusten sisällöstä. Lapsi- ja nuorisososiaalityön erikoisala. Helsingin yliopisto.